

Душа, як свечка ў храме...

Хацеў бы патушыць
агонь у душы, а немагчыма.
Хацеў бы маўчаць, а
словы ліюцца самі па сабе на
чысты ліст, як на неўзараную
раллю...

Свечка ў храме не тухне, язычкі полымя трымцяць то памалу, то хутка, нібы імкнучыся расказаць людзям, хай сабе без слоў, пра лёсы людскія, пра тое, чым цешыцца душа жывога чалавека. Дакранецца да незгасальнага полымя – і цяплей адразу стане, уваскрэснуць у памяці дарагія постаці, дарагія словы.

Колькі сябе памятаю, з самага ранняга дзяцінства мяне захаплялі вершы і паэмы, апавяданні і аповесці Якуба Коласа – аднаго з самых маіх любімых творцаў мудрага, неўміручага слова. У лузе, у полі я сустракалася з узнёслым Сымонам Музыкам, з любімцам дзяцей дзядзькам Антосем, з гаманлівымі, чулымі, мудрымі героямі з “Казак жыцця”. А блукаючы па лесе, углядалася ў дрэвы, слухала спеў птушак, потым лясной сцяжынкай вярталася дахаты і з радаснай стомай садзілася за стол абедаць простай сялянскай стравой, як той ляснік Міхал, які вельмі спраўна нёс панскую службу на пасадзе лесніка.

Наш мудры дзядзька Якуб змог адкрыць вочы кожнаму беларусу на прыгажосць крынічкі, што спявае сваю адвечную песню, імкнучыся далёка, аж за вёску, пакідаючы за сабою гаючы след свежасці; змог расказаць аб тым, што пачулася яму ў магутным шуме дубовага лісця і ў асцярожным шэпце вярбы над шумлівай ракой.

Часам здаецца, што дзяцінства маё прайшло разам з сялянскім хлапчуком Кастусём: разам з ім мы пасвілі каровы на палянках у хвойніку, бегалі ў школу паўз бераг Нёмана, а вечарам шапталіся, седзячы на печы, на цёплым чаране, абмяркоўвалі новую прачытаную кнігу, або прыгоду, якая адбылася з намі днём. І на душы заўсёды было так цёпла, прыемна. Часам праз сон чуваць быў

ласкавы голас маці, якая, нешта робячы ў хаце, задушэўным голасам спявала народную песню...

Так здарылася, што лёс падараваў маленькаму хлапчуку Кастусю ўменне бачыць, адчуваць тое, што можа другім не пад сілу, а яшчэ ўменне растлумачыць усім людзям, што азначае любоў да сваёй Радзімы, да Бацькаўшчыны. Тут, непадалёку ад Нёмана, сочачы за сполахамі начных зарніц, ён пазнаваў мудрасць жыцця, выношваў у сабе думкі, якія потым прасіліся на паперу, як просіць засмяглымі вуснамі вады ў спякоту змучаны падарожнік.

На маім пісьмовым стале ў простаі рамцы заўсёды стаіць партрэт Якуба Коласа. Мне прыемна гутарыць з ім уголас і пра сябе, у думках. Высокі лоб, вялікія пранікнёныя вочы, у якіх затаілася мудрасць, пшчота сталага чалавека да ўсіх людзей, можа, нават, сум ад таго, што прыйшлося пакінуць гэты свет, развітацца з тым, што так моцна любіў, да чаго прыкіпеў душой. Расказаць яму хочацца аб сваіх марах, аб поспехах, а можа і параіцца. Я веру ў вялікую магутную энергічную сілу слова паэта і яго думак. У кожным слове імкненне перадаць чытачу цікавасць да навакольнага свету, да прыроды, разуменне таго, што такая цікавасць абуджае прагу да набыцця новых ведаў, да пазнання законаў жыцця.

А калі смутак пасяляецца ў душы, я заўсёды звяртаюся да вершаў Якуба Коласа аб прыродзе. Там мяне сустракае такая прачуласць, замілаванасць роднымі краявідамі. Памятаю, як першы раз прыйшлося чытаць самой сабе ў пустым пакоі верш “Ручэй”. І час тады для мяне перастаў існаваць, рэчы знікалі, а быў чуваць толькі звонкі голас ручайка, адчуваўся пах кветак, траў і яшчэ чагосьці невядомага, раней нечуванага. Для мяне адкрыўся зусім новы свет, які, як той агеньчык царкоўнай свечкі, палае, трымціць, пасяляючы ў чалавечай душы веру ў цудоўнае і лепшае. Пра што гэты верш расказаць немагчыма, такі шэдэўр можна толькі адчуваць, а яшчэ захаваць у сваёй душы як чыстую радасць ад таго, што свет, аказваецца, такі прыгожы, незвычайны і непаўторны, як вобразы на карцінах вялікіх мастакоў.

Душа жывая назіраецца ва ўсіх творах Якуба Коласа. Яна размаўляе з чытачом адкрыта, шчыра і вядзе за сабой па дарогах, адкрываючы новае, раней нязведанае. “Паслухай, дачушка, як хораша гучаць словы”, кажа мне мама і павольна пачынае чытаць:

Між палёў шырокіх
 Я адзін стаю,
 Ахваціла ціша
 Усю душу маю.
 Ночанька мая ты,
 Водблеск глыбіні!
 Ты душу чаруеш
 Спевам цішыні,
 Многа ў гэтым спеве
 Водгукаў жывых,
 Іх не зловіш вухам,
 Чуеш сэрцам іх. (“Ноч”)

У пакоі і на вуліцы цішыня. Маўчым і мы з сваёй матуляй. Не хочацца парушыць ні словам, ні лішнім рухам незвычайны спакой і пачуццё таго, што душа напоўнена бязмежнай радасцю, не трэба яе праганяць, няхай яна паселіцца у нашай душы назаўсёды. Як цудоўна жыць з такім пачуццём...

А над Нёманам у Мікалаеўшчыне шумна круглы год. Ідуць і ідуць сюды людзі, на сядзібу да Якуба Коласа, да Міхала і Антося, да мудрай, пяшчотнай матулі маленькага Кастуська, да старога дуба, ствол якога некалі гладзіў паэт, што заўсёды імкнуўся на сваю родную зямлю з далёкіх краёў. Тут кожная травінка памятае крокі паэта, а камень страціў холад, ён сагрэты рукой Якуба Коласа. Тут, каля гэтата каменя, так яскрава, моцна, прачула гучаць словы, дзе закладзена і прызнанне ў любові да сваёй Радзімы, і імкненне навучыць чытачоў бачыць прыгожае, непаўторнае не недзе далёка, а тут, на сваім родным лузе, поўным пахучых кветак, у лесе, дзе пошум стогадовых дубоў згадвае нам пра магутнасць і сілу нашай зямлі:

Мой родны кут, як ты мне мілы!..

Забьць цябе не маю сілы!

Не раз, утомлены дарогай,

Жыццём вясны мае убогай,

К табе я ў думках залятаю

І там душою спачываю. (“Новая зямля”)

...Збалелая паэтава душа. Як цяжка табе было перажыць гібель сына на вайне. Як крыкам раненай птушкі плакала сэрца з прычыны смерці каханай жонкі:

І толькі мне адно сягоння горка:

Няма таго, з кім думкі я дзяліў,

З кім тут стаяў, з кім я шчаслівы быў, -

Пагасла ты, яснысенькая зорка. (“У родных мясцінах”)

Чалавек, сапраўдны Грамадзянін, шчыры суразмоўца знайшоў у сабе сілы не скарыцца, выстаяць і накіраваць свой клопат, аддаць душэўнае цяпло людзям – у час даць добрую параду, дапамагчы матэрыяльна і маральна. Якуб

Колас – непаўторны душой, тварам і сэрцам чалавек. Адкрыты позірк, прыемная ўсмішка. А яшчэ – разумны і памяркоўны. З ім заўсёды было цікава пагаварыць, абмяняцца думкамі, патаемнымі планамі-задумамі. І словы свае, вобразы ствараў, выліваў на паперы для людзей, каб свет напоўніць мудрасцю, цяплом. А душа яго, як свечка ў храме, вабіць, кліча да сябе, напаўняе ўсіх верай у лепшае. З гэтай верай разумееш, што кожны з нас не проста прыйшоў у свет, а каб сабой упрыгожыць зямлю і сагрэць яе сваім цяплом. А цяпло гэтае не знікне, яно будзе перадавацца з пакалення ў пакаленне, здзіўляць, захапляць людзей, як захапляюць усіх мудрыя словы паэта і празаіка, мастацкага творцы і вучонага, народнага настаўніка і бясконца ўлюбёнага ў родную зямлю Якуба Коласа.

Ідзе жыццё, буяюць яго сілы, -

Хай паспрабуе хто суняць яго, спыніць,

Снуе жыццё за ніццю сваю ніць,

І моцныя для ўзлёту яго крылы... (“Родныя мясціны”)